

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 2 (1887)

Artikel: Introduction del "Cudasch da Conventions" della vischnannchia da Fillisur : copchio ectr. 1719
Autor: Lorenz, Loci P.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-176399>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 13.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Introduction

del

„Cudasch da Conventions“ della vischnaunchia da Fillisur,

copchio ectr. 1719.

Essendo chiossa non solum laudabla, ma da sommaria necessitat, sco eir dall' Antiquitæt saimper, et à magior modo observada maximamaing in Republicas bain construidas, reggidas, e bain governædas, chia brichia sulamaing chiosas novas vegnen prottocoledas; na chia s'hægia üna buna chiüra dellas veglias, e chia las Antiquitæts, scrittüras veglias, Documaints, et Instrumaints sigillos vegnen cussalvos, in honor e reverentia tgnieus sü &.

In virtüt da queist ho' il Bain stimo, Sabbi e Prudaint Sr. Mastral modern Sr. mst. Jan Peder Schmid cun cussailg ed assistenza d'oters Signuors, Sr. mst. Pol Janet, Sr. mst. Jan Schmid, Sr. mst. Linard Janet et oters hondros vschins, accio eir chia lur scrittüras veglias, chi s'chiattaiven in il lur Archivo e ladauna nun gnissen persas, ma cussalvædas, mantgnidas e tgnidas sü, eir chia scodiün da quellas vards e chiosas hægia e possa havair buna notitia e cognitiun, schi ho'l do l'inconbentià (insemel cun ils Sigrs. supra manzunos) à mé Peidær P. Jovalta U. D. M. chia dess quellas Scrittüras veglias fidel e sincêramaing las transferir e mettergio, saja dal tudaischg in Rumaunsch, las Latinas in l'istess Rumaunsch, et las Rumauntschas diligaintamaing las copiær gio &.

Las quêlas sun da me suc. copchiadas e misses giò, collatio-nædas, e con ogni diligentia descrittas, e missas in ilg praschaint Copoy-Buoch, eir immünchia Instrumaint e Scrittüra signæda cun il No. Alphabetico A B C & eir cun sieu Register ectr.

Dvanto in ilg Ann zieva la Naschenscha da noass Segner e Salvador Jesu Christj 1719, die 22 Octbris St. V.

No. A a.

Instrumaint n'ilg qual ais scritt l'obligo vers e dalla Igieud chi udiva suot ilg Chiasté da Griffenstain, cura sun stos redütts suot ilg Uvaisch da Cuira, ectr.

Nus Hartman per la Gratia da Dieu Uvaisch da Cuira declairains e publicamaing fadschains assavair cun quaista Scrittüra chia haviand nus redütt e mno suot nossas foarzass e pussaunza, e Jurisdiction ilg Chiasté da Griffenstein, cun la Igieut, cun lur roba e facultæt, insemmel con tuotta la lur appartenentia, e velgs dretts, cioe à Nus, la Nossa Chiadè e successors proprio, et que particulærmaing, propriamaing e totælmaing.

Et haun giüro à Nus et alla Chiadè e noass Uvaischieu, eir tuotta la Igieud comoenamaig chi odan tiers alg noass Chiasté da Griffenstein da d'esser fideils e vardavels cun saramaints fatts à Dieu et als Sænchs, sco eir da servir fideilmaing. Schi havains Nus per Nus et ils noass successors eir impromiss cun consentimaint e voeglia dils Reverendissem Signuors, sco Thum Probsch, e comoenamaing da tuot ilg Thumbchiapital, chia Nus à tuots, et à lur posteritæt, et in spezial à scodün vulains salvær fé e vardæt, ils defender e schirmagiær, et ils mantegner tiers ils lur velgs dretts e bunas üsauntzas, sco eir dils salvær sco otra noassa Igieud della Chiadé et Uvaschieu, et ils deffender cunter tuotta foartza et ingiüstia, e que à buna fé, é saintza frodt.

E per melgera attestatium, dürabla fermezza e corroboratium testifichains cun quaista scrittüra et instrumaint cun ilg noass Sagiè attachio landervi Nus Graf Rudolf da Werdenberg da Sargans Thumbprobsch, Rudolf da Trostberg Decan, e l'intær Thumbchiapital da Cuira, chia que chi eis sü sura scritt, saja dvanto cun noass consentimaint e volair. Et per major corroboratium e sgiürezza, schi havains miss et attachio ilg sagié dilg noass Thumbchiapittel insemmel cun ilg sagié dilg surmanzuno noass gratius Signur et Uvaisch Hartman vi da quaist Instrumaint. Datum in Cuira, sin ilg dy da noassa Duonna da Chiandailas, cioe als 2. Favvær, zieva la Naschenscha da Christi n'il ann 1390, et nil ann sesævel da sieu Uvaschieu.

No. B b.

Rescatt our suot ilg Vescovo da Cuirà dvanto nell' Ann 1537.

Eau Zacharias Nutt da que témp dalla Comoena Chiadè elett Hoffmeister sülg Chiastè da Cuirà, u sü Cuort, declêr e manifest à scodün d'els cun quaista praschainta scrittüra et instrumaint huossa e qui zieva in perpetuo, chi odan legiand, vezzan, ù odan, et vegnen eir à vair, da chie stædi et conditiun chia sajan: chia Eau cun consentimaint, cussailg, dær aint, command e volair, e con l'approbatiun, e bain plaschàir dils Comoens della Chiadè, hæ fatt ün Marchio e Contract vair, riæl, manifest, e saimper dÛrabbel, sco quel avaut tuots giüdischs, drettüras, dretts e Comoens dellas cittæts, pajais, e chiestels, et à scodün in la pü buna fuorma ferm, dÛrabel, constant, e cun tuottas sias formalitæts chi staun esser e vegnian retscherchiedas; ch'eau hæ vandieu, e n'el avegnir in perpetuo hæ dô da cumprær, e dun, et eir cun aque, nomine dalla manzonæda Chiadè cun mieu assavair in virtüt da quaista scrittüra et instrumaint par me, e tuots quels chi m' succedèran nella Carica da d'Hoffmeister, cussgliærs e redschaduors dilg Hof da Cuirà, et dels Comoens della Chiadè all Hundro, Prudaint e Sabbi Christoffel Bernard, da que temp Mastræl da Bravuoing, e da queists qui zieva mentionos Comoens lotiers ordino et elett, plenipotentiono, tuots, e scodün chi tuochia suot la Landvogtia da Griffenstein, cioè da quels Comoens Bravuoing, Fillisur, Latsch, Stul e Launtsch, numnadamaing ilg Chiastè da Griffenstein cun tuottas las sias staunzas, massanas e chiasamaints, bains, possessiuns, fütts e renditats, insemmel cun ilg laich sin l'Albula, et ils dretts dilg flüm, e mezza la Deschma chi croda sü Latsch, eir vaing e tsching moazza d'graun, e duos pfundpfennings, chi faun bz. 36 noasa monaïda fütt annuel, il quæl la lgieud della Chiadè da Launtsch haun pajo fütt alla nomnæda Landvogtia da Griffenstein, e sun aunch' obliôs da pajær fütt, cun tuots buns dretts e libartæts, chi pertuchiaiven alg mentiono Chiastè da Griffenstein, inguotta pigliô oura e resalvo, sco que ün Venerand Uvaschieu da Cuirà da tuots tèmps sino al præschaint ho saimper in buna pæsç, tranquillitæt possedieu, s'inservieu e giudieu sainza oppositiun e contradictiun üngiüna, insemmel con 14 Rainschs imperiæls e vaing Krützers da fütt annuel, chi stuaiven gnir pajos annuelmaing dalla mentioneda Landvogtia ad ün Uvaisch da Cuirà, e saimper ais sto pajo. Tal-

maing chia in l'avegnir ils manzunos compræduors la Landvogtia e Chiastè Griffenstein cun tuottas las surnomnædas e declarædas particularitæts e Stucks paun giudair e üzzagiær, s'inservir e posseder, da quella s'privar, vender, impiner, abalienær, e cun à quella negozziær, handlizær, travchiær, et ir entuorn à lur bain plaschair, sco cun lur otra agna e rèelmaing compræda roba e facultæt dals Comoens della Chiadè e da speciælas persunas da quels. Da me e dals meis successuors Hofmeisters, cussgliers e Redschaduors dilg Chiastè da Cuira, eir uschigloc scodün da chie stadi, grô e conditiun chia sun u vegnen ad esser, sainza drmura et impedimaint: Perche Eau per mè et il mieu offici, ch'eau huossa giød, e tuots a quels, chi m' succederan nel uffici tras commissiun, cumond uorden, consentimaint, sapchiüda, voeglia et nomine dels Comoens della Chiadè, Mé et ilg Uvaischieu m'spossess dalla surditta Landvogtia cun tuots e scodün Stucks e particularitæts süzura manzonedas, e vandidas in tuot e per tuot, eir dun our da meis mauns e foarza, sco our dalg Uvaischieu da Cuira; E quellas surscrittas manzonædas chiossas vendidas, e stucks tuots surdun e conseng in maun, foarza e pussauntza dils manzunôs cumprædars, sco eir dun, e ced cun expressa impromischiun landervi in perpetuo da nun havair üngiüna dumanda, ne eir dretts brichia plüs da tscherchiær: Peraque cun bain chia in lung, u in cuort tēmp gnissen chiattedas in lg' Uvaschieu da Cuira, u eir utrò chiartas, scrittüras, registers, u oters Instrumaints dalla manzonêda Landvogtia, e stucks e chiossas vendidas saja in generæl, u speciæl, schi dess que tuot cun quaista compra esser moart, cass, d'üngiüna valor, alg Uvaischieu, e Chiadè nun purtær üngiün profitt, et utilitæt, et eir nun dess in üngiün moed essar in dann e pregiudici als Compræders. Et ais queista sincèra e reæla compra e marchio, sco fat mentiun dvantæda, e tras ils Noebels, Sabbis e Prudaints Sigrs. dalla Chiadè lotiers tschernieus, cioe da Ulrich Grosser da que tēmp Burgiamaister da Cuira, Rudolf v. Salis da Promontoeng, Jan Travers Mastrel da Zuotz, Gudaintz de Castelmur Landtvogt da Fürstenau, et Hans Capell Mastræl da Baiva valüttæda la somma da 2300 Rainschs, monaida da Cuira, la quala somma ils Compræders haun à mi pajo fideil- e reælmaing cun danærs cuntaints e subito sburzòs, e cun mia granda cuntantezza, et cun grand nütz, avantaig e profitt dilg Uvaischieu da Cuira, chia l'hô cun la manzunæda somma da danærs pajo gio ils greivs fütts, chia lg' Uvaischieu da Cuira rēstaiva al Hdro. Jacob Wirtzen, Mastræl da

Uricken, cioe f. 30 in ór crudôs sin ilg dy da St. Andreja: et alg Sigr. Hartman Vordorf settaunta Rainschs eir in ór saimper, et annuælmaing à chialand a Meig, chi crodaiven da trametter in la cittæt da Turi chia l'eira oblio dals pajær, ho eir quels spendrò: Et essendo quels spandròs, et darchio cumpros, schi hô ilg Uvaschieu da Cuirra da quellas vards las lur obligatiuns inavos insemmel cun las sufficiaintas quittaunzas da quels 2 Sigrs., chia pajai ven ilg fütt darchiò in lur mauns survgnieu, landroura scodün pò cumprandar, chia quaist marchiò saja dvanto cun grand üttel e profit dilg Uvaischieu. Peraque Eau in nom e commission della Chiadè ils cumprædars manzunos per ils 2300 k. sburzos, e pajôs in optima forma, sco chi stó et dess esser quittesch, liberesch, e dun libers e largs, et aque cun tals paigs, chia la sura numnæda summa da danærs ne huossa, ne qui zieva dals vandædars, ne dalla lur posteritæt dess gnir dumandæda e retscherchida dals sudits cumprædars, n'eir per que esser plü molestôs. Eir s'oblian la Chiadè, Eau et quels chi m' succederan, saja Hofmaisters, Cussgliers e Redschaduors dilg Chiaschè da Cuirra da zappær avaunt als mentionòs Cumprædars, à tuotta lur posteritæt et hartævals pertuchiand quista compra, et tuot aque che in aquella ais scripturo, contra da tuotta soart personas comoenas, e speciælas, Spirituælas, e Politicas da chie stadi e gro ch'esser possane, in tuots loufs, e Jurisdiction Ecclesiasticas e Politicas, et que uschea suentz chia la necessitæt retscherchiess, saimper à cuost dilg uvaischieu da Cuirra, par l'utilitæt dalg qual quaista compra e marchio eis dvantò, e vi da quel impondieu, e que tuot sainza dann e pena dils comprædars, eir tuot aque chia qui aint ais scritt e cumpigliò da salvær, e rattifichær, e que sainza ingiann e frod. Perche ingiün' excusatiun, pratext, libartads, privilegis, inventiuns, ingiann et extracts, sco eir dretts, ledschas veglias et novas, et ingiüna chiossa otra, sco eir dretts da cittæts e pajais, ne magistrats, ne comoens, co quels sajan e pudessen esser nun n's paun, ne n's dessen defender, protegier, ne schirmagiær, perche Nus da tuottas quellas chiossas sü sura manzunædas dal tuot e per tuot n's remettains, relaschains et in eternum cedains.

E quaist per meldra e vaira confirmatinn e pü ferma sgiürezza e corroboratiun hæ Eau Zacharias Nutt, Hoffmeister, tras commissiun della Chiadè attachio vi da quaist Instrumaint il mieu solit sagiè da mieu offici da Hoffmeister imperò à mi et als meis hartævals zainza dann e prægiudici, sco eir ilg Hdro. e Sabbi Hans

Brun, da que temp Burgameister da Cuir, sin giavüsch e petitiun dilgs Comoens della Chiadè eir miss landervi ilg comoen sagie della Chiadè, eir ad el e seis hartævals zainsa dann e præjudici.

Ilg datum dvanto sülg Chiaste da Cuir in ilg Ann zieva la Naschenscha da noass Segner Jesu Christi 1537, die 16. Aprilis.

Copchio verbèlmains e protramiss da

Loci P. Lorenz.